

Livsglede

LIVSGLEDE 1/2003
MEDLEMSBLAD FOR
MOMENTUM
FORENINGEN FOR ARM- OG
BENPROTESEBRUKERE
WWW.MOMENTUM.NU
INFO@MOMENTUM.NU

Benløs, men ikke rådløs s.10-11

LIVSGLEDE 1/2003

Utgiver: MOMENTUM,
Grinistubben 6, 1359 Eiksmarka.
Utkommer 4 ganger årlig.

Layout og sats: Anita Baastad
Trykk: Wisa Grafisk as

Styret:
Styreleder: Nils-Odd Tønnevd
Tlf.: 22 44 87 97 / 92 20 16 26
E-post: nils@connectum.no
fax: 22 44 33 19

Nestleder: Helge Borgevad
Tlf.: 32 85 64 26 / 90 16 26 81
E-post: helge.borgevad@c2i.net

Redaktør: Anita Baastad
Tlf.: 67 14 79 42 / 98 40 12 56
E-post: info@momentum.nu

Medlemsansvarlig: Elin Holen
Tlf.: 66 78 78 18 / 99 01 66 92
E-post: elinholen@hotmail.com

Økonomiansvarlig: Ola Kvisgaard
Tlf.: 98 21 11 37 / 98 21 11 37
E-post: olak@europay.no

Styremedlem: Tor Dalsheim
Tlf.: 61 29 56 29 / 99 03 43 92
E-post: tor.dal@frisurf.no

Styremedlem: Kristin Lesser
Tlf.: 22 29 71 75 / 93 06 67 78
E-post: klinnles@online.no

Styremedlem: Geir Liang
Tlf.: 72 83 47 47 / 73 82 08 50
E-post: liangdoc@senswave.com

Internett:
<http://www.momentum.nu>

Årskontingent:
- Hovedmedlem (for protesebrukere) kr. 200.-
- Støttemedlem (for pårørende og fagpersonell) Kr. 100.-
- Bedriftsmedlem (for leverandør / verksted) kr. 500.-
Gaver mottas med takk!

Annonser:
Vennligst kontakt
Nils-Odd Tønnevd tlf. 22 44 87 97,
faks 22 44 33 19 eller nils@connectum.no
for nærmere informasjon.

Bankforbindelse:
BNbank, kontonr. 9235.17.01406

Nils-Odd Tønnevd
Styreleder

Elin Holen
Medlemsansvarlig

Kjære leser,

"Rehabilitering av amputerte begynner på operasjonsbordet" har vår fremste ekspert i Norge innen amputasjonskirurgi, ortopedisk kirurg/overlege Per J. Lerud, uttalt. Det er en kjent sak at ikke alle har det beste utgangspunkt for protesetilpasning. Veldig forenklet sagt kan dette skyldes fysisk og/eller psykisk utgangspunkt. Hvis vi ser bort i fra den amputertes utgangspunkt rent helsemessig, har smerter og stumpfasong mye å si for den enkeltes evne til å fungere med protese, ja fungere i det hele tatt. Momentum har for lengst innsett at det er stor variasjon i praksis når det gjelder amputasjonskirurgi og anestesi ifm. amputasjon. Dette gir til dels store utslag på om man får fantomsmerter og andre typer stumpsmerter, og om man får en stump som har ideelle forutsetninger for å fungere med protese. Vi har derfor engasjert oss tungt med å skape økt bevissthet om dette og oppnå en mer enhetlig, god praksis over hele landet. Dette er ingen enkel oppgave i vårt langstrakte land med spredt befolkning, store avstander og mange "småkonger" på lokale og regionale sykehus som kan og vet best.

De to siste årene har interessen økt for amputasjonskirurgi og primærrehabilitering blant kirurger og annet helsepersonell, men ikke dramatisk. Amputasjon er ikke enda blitt en anerkjent spesialitet og lider fremdeles en stemoderlig skjebne. Gjennom bidrag i flere seminarer og debatter har vi et lønnlig håp om at man er ferd med å riste av seg amputasjonskirurgistøvet. Vi er ikke der enda, men vi er underveis. Til høsten arrangerer vi fagseminar med fokus på amputasjonskirurgi og fantomsmerter hvor bl.a. alle ortopediske kirurger og øvrig fagpersonell vil bli invitert. Overlege Per Lerud og dr. Gunnar Rosén (sistnevnte er leder av smerteklinikken ved Aker Universitetssykehus) vil være faglig ansvarlige for fagseminaret og vil gjøre rede for sin forskning og erfaring med amputasjonspasienter. Seminaret vil finne sted i oktober. Følg med for nærmere informasjon og sett av datoen i kalenderen. I mellomtiden anbefales Leruds artikkel om amputasjonskirurgi i dette bladet.

Som en forening med mottoet "det er bedre å tenne et lys enn å forbanne mørket" er vi glad for at Ortopediteknikk legger sin sjel i å gi brukere et godt liv. Vi har vært på besøk på hovedbolet på Ryen og du kan lese om det i dette nummeret. Takk til Ortopediteknikk for at dere ønsket oss velkommen.

Det er mer positivt å lese. I profilintervjuet "Benløs, men ikke rådløs" kan man lese om hvordan motgang ble snudd til medgang. Om det er aldri så mørkt velger vi å tro at det er lys i enden av tunnelen.

God påske!

Aktuelle tema & reportasjer

Amputasjon og primærrehabilitering	s.	4
Viseadmiral Tønder	s.	6
Med en fot i "den Norske park"	s.	6
Trøndernytt	s.	6
Benløs, men ikke rådløs	s.	10
Står stødig på flere ben	s.	14

Clever Knee & Ken Dall

*A1 tryggt & lätt bromsknä
vikt 630 g*

*H2 fyrledsdesign med
clever bone vikt 960 g*

*A6 minimal bygghöjd med
eller utan lås vikt 580 g*

*KK-303 nållagrad så som
alla andra vikt 610 g*

*Cupid barn/ vuxen vikt-
optimering 385 g/ 670 g*

*KK-301 för slitvargar
vikt 840 g*

erimed

erimed international Box 5028, 141 05 Huddinge
Tel 08- 449 56 50, Fax 08- 646 47 67
info@erimed.se

Amputasjon og primærrehabiliter

en hjertesak ved Aker Universitetssykehus

Av: SEKSJONSOVERLEGE P.J.LERUD

Det første kirurgisk operative inngrep som er blitt utført på et menneske var en amputasjon. Dette må for første gang ha skjedd allerede for mange tusen år siden, og var av helt eksperimentell karakter. Mange pasienter har siden den gang blitt kvitt ondartet sykelige forandringer på forskjellige steder av kroppen ved amputasjon. Dette har hos mange gjort situasjonen verre, men også hos mange vært et livredende inngrep.

Etter hvert som den medisinske vitenskap har utviklet seg har man også fått forståelse for hvilke sykdommer og tilstander man kunne helbrede på denne måten. Amputasjon som metode ble et verktøy for leger, og særlig de som ville bevare livet og rehabilitere pasienten funksjonelt.

Tidens kunstnere har konstruert kunstige lemmer som både har tilsvart kosmetiske som funksjonelle krav. Den vanskeligste oppgaven var og er tilpassingen mellom kropp og det kunstige lem. Impulser skal overføres fra kropp til protese,

protesen skal fungere, og vekt skal kunne overføres fra kropp til protese - alt uten at andre problem oppstår.

Dette krever et nøye samarbeid mellom den operatør som utfører amputasjonen og den kunstner som kan gjøre protesen. Det krever at operatøren har meget god kjennskap til den normale anatomi og sykdommens anatomi. Han må dessuten vite mye om de krav og de belastninger pasienten i et fremtidig liv vil sette til sin funksjon, og i det hele til sitt liv. Han må også vite hvordan denne belastningen blir i det som er tilgjengelig av kunstige ben. Tilsvarende må også den kunstner som skal lage protesen ha en god utdanning i de samme tingene slik at han kan lage protesen så den tilsvarer krav fra anatomi, krav til belastning og funksjon på de premissene som gis.

Dette ligger for en stor del i ortopediingeniørens utdanning, men både for ortopediingeniøren og for legen, operatøren er utdanning ikke nok. Vi står foran oppgaver som krever et tett samarbeid mellom pasient, lege, operatør, ortopediingeniør og trener, - kanskje skulle alle disse roller spilles av samme person. Vi kommer vel ikke noe nærmere det riktige enn at disse aktørene arbeider tett i et fortrolig godt miljø på tverrfaglige premisser. Dette tverrfaglige samarbeidet har blitt drevet svært langt i miljøer hvor man har hatt opphoping av ensartede pasienter etter krig, epidemier eller lignende. Dette har gjort at man har bygget opp store rehabiliteringssentra hvor man samler all kunnskap, viten og forskning om dette tema. Vi kjenner flere slike steder i England, Tyskland, Frankrike, USA og andre steder.

Vårt miljø her i Norge har alltid vært lite i denne sammenheng. Vi har imidlertid en god tradisjon her i Norge på å hente ideer hos andre, lære av andre og legge

sammen to og to, det vil si gjøre våre egne konklusjoner, og å finne løsninger som passer i vårt miljø.

Vi bør vel ikke være verre enn at vi kan samarbeide med våre kolleger i utlandet. Det krever imidlertid at vi skaper de rette miljøer også her hjemme.

Slik har vi også gjort, men eksistensen av disse miljøene har dessverre vært ganske avhengig av personlig engasjement. Når nøkkelpersonene har falt fra har også miljøet falt fra hverandre. Vi har sett flere eksempler på det.

Etter funksjonsfordelingen i Oslo kommune er Oslo karkirurgiske senter etablert ved Aker Universitetssykehus. Det betyr at vi har et miljø som samler pasienter med kar- og sirkulasjonsproblemer, fra før har vi en svært godt utbygget medisinsk avdeling for pasienter med sukkersyke. Vi har ved sykehuset også en meget god avdeling for smertebehandling.

Vi har et samlet miljø som genererer den største fraksjon pasienter som trenger endelig behandling med ekstremitetsamputasjon i det moderne samfunn, pasienter med smertefulle eller sårdannende sirkulasjonsforstyrrelser i bena.

Vi har gjort dette til en hovedsak, og i tverrfaglig sammenheng forsøkt å gi pasientene det beste tilbud. Ved å bruke de beste bedøvelsesmetoder og å velge de beste ideer for operativ prosedyre ved inngrepet, for protesevalg og for trening.

Vi gir derfor bedøvelse om mulig allerede dagen før operasjonen skal finne sted, og vi velger helst epidural bedøvelse. Dette har vi erfart gir mindre problemer med fantomsmerter.

Ved selve operasjonen må man forsøke forme stumpen i overensstemmelse med den protese man vil gå inn for. Icx betegner en moderne, lett og god protesehylse som baserer på jevn trykkfordeling. Denne protesehylsen er

ing

også rask å ombygge når den naturlige atrofen kommer. Stumpen formes under operasjonen ut fra et prinsipp om bæring, og etter de premisser som ellers finnes. Vi kan i svært liten grad vekke det henfalte vev til liv. Det vil si at det kirurgiske håndverk kan være vanskeligere hos en pasient med sirkulasjonsforstyrrelse enn en med normal sirkulasjon. Dette har naturligvis også noe med erfaring å gjøre.

For å fullende formgivingen anlegger man gips allerede ved operasjonen. Denne gipsen bør bli sittende urørt noen dager, vi har valgt ca. 5 dager. Deretter fortsetter formingen med silikongummihylser,

såkalt silikonliner. Disse former stumpen godt og er slik konstruert at de presser sår sammen. Det betyr at man med disse kan la pasientene belaste før sårene er grodd. Dette er svært viktig. Pasientens bilde av sin egen funksjonelle kropp kan i mange tilfelle være avgjørende for hvor langt pasienten skal kunne komme funksjonelt. Derfor er det viktig at protesen er med i dette bildet. Det vil si at pasienten så snart som mulig får en protese å forholde seg til.

Den foreløpige protesen til Roehampton egner seg svært godt til dette. Den fungerer som en slags omvendt ballong med luft i, som pasienten stikker stumpen inn i. Dette

holdes av en kurv med protesefot på. Med denne konstruksjonen kommer pasienten opp, kjenner at han får støtte på det skadede benet. Og han opplever at han kan bruke kroppens muskler til å gå. I denne sammenheng er det naturligvis heller ikke bra om pasienten må vente lenge før den endelige protesen kan lages. Icex-protesen er et eksempel på en protese som kan lages og tilpasses raskt.

I tillegg til dette er det viktig at pasienten får god veiledning og god trening. Vi har derfor spesialutdannet flere fysioterapeuter for det. Pasientene følges også opp i det vi kaller en "gåskole". Her kan pasienten også finne et miljø av andre med samme skjebne, og

lignende problem.

En videre forståelse av den nye hverdagen og utvidelse av miljøet får pasienten også gjennom det tilbudet vi har i kursvirksomhet ved lærings- og mestringsenteret ved Aker universitetssykehus.

Fra sykehusets og bydelenes side hjelper vi også med tilretteleggelse i hjemmet med hjelpemidler og ombygging ved ergoterapeut og sosionom. Ved nært samarbeid med alle brukerorganisasjoner, fremst Momentum, gir vi pasienten også kontakt med et godt miljø for varig glede og verdi. Denne kontakten er også gjensidig viktig for oss som skal utdanne nytt personell til å føre våre ideer og erfaringer videre i et bestående godt rehabiliteringssenter ved Aker Universitetsykehus.

Jeg ser også for meg at vi med tiden skal kunne ta oss av pasienter som har fått sin primære behandling ved andre sykehus. Det kan være livreddende øyeblikkelig behandling etter ulykker og kriser, eller fjerning av kreftsvulster, kroniske sår og store smerter. Disse pasientene skulle da kunne overflyttes i livsreddet, men ikke ferdigbehandlet tilstand til Aker Universitetsykehus for videre operativ behandling og rehabilitering her. Vi har allerede behandlet noen pasienter på denne måten og har god erfaring med det. Dette er vår hjertesak, og vi arbeider derfor for vekst og utvidelse av denne aktivitet ved Aker Universitetsykehus.

For mer informasjon kontakt Seksjonsoverlege Per J. Lerud, Aker Universitetsykehus, Trondheimsvn. 235, 0514 Oslo, e-post perlerud@c2i.net.

Viseadmiral Tønder

AV: PER J. LERUD

Christian Michael Ludwig Ferdinand Tønder in memoriam

Christian Michael Ludwig Ferdinand Tønder ble født på gården Næss i det daværende Bærum i 1692, et år yngre enn Peter Wessel. Wessel hadde en rask karriere i det dansk-norske sjøforsvar. Han ble som kjent adlet i Danmark under navnet Tordenskiold.

Tønder ble allerede som 11-åring innskrevet som kadett i den dansk-norske flåten og kom i tjeneste under Tordenskiold. Da han døde i 1753, var han viseadmiral i flåten.

Tønders mest spektakulære bragd fant sted i Dynekilen i 1716, i forbindelse med den svenske kong Karl XIIIs beleiring av Fredriksten festning i Halden. Under ledelse av Tordenskiold avslørte den dansk-norske flåten en svensk transportflåte med krigsforsyninger innerst i Dynekilen. Etter

at det svenske forsvaret var nedkjempet, ble de svenske skipene satt på grunn. Svenskene satte fyr på skipene før de flyktet, og her gikk Tønder inn i krigshistorien da han med livet som innsats reddet krigsbyttet.

Året før heltedåden i Dynekilen fikk han skutt høyre ben av i kamp, og allerede to måneder senere var han i tjeneste igjen, utstyrt med et treben. Også det ble senere skutt av. Etter mange år i flåten var han kommandør over flaggskipet. Han var med under kong Fredrik Vs kongetokt til Norge.

Da han døde, ble Tønder begravet i Holmen kirke, sammen med Tordenskiold som lå der siden 1730. I 1874 ble liket fjernet, fordi avgiften for likkapellet ikke var blitt betalt på mange år. Ingen vet hvor han da ble lagt, eller hvor han nå er begravd.

Oktober 2002 avduket den norske ambassadør, Dagfinn Stenseth en minneplate over Christian Michael Ludwig Ferdinand Tønder i Holmen kirke i København.

Jeg har merket meg progresjonen i Tønders rehabilitering, og til hvilket aktivitetsnivå han ble rehabilitert. Dette ligger i bakhodet når vi arbeider for rask og målbevisst rehabilitering i dag.

Med en fot i "Den Norske Park"

TEKST OG FOTO: BØYE PRESTEGAARD

Momentums likemanns-kontakt i Vest-Agder, Bøye Prestegård, har feriert på Kanariøyene. Her en reiseskildring fra varmen.

Bøye Prestegaard og Hans Jørgen Rian

Januar er en fin tid på Gran Canaria. Noe for å slippe snømåking og glatte veier, men mest for den behagelig syden-temperaturen. Rusletruen på stranda, en dukkert i Atlanteren eller avslapping ved bassenget er ok. Men nordmenn er nordmenn hvor de kommer, og må noe mer, de må "ut på tur", opp i fjellene. Og her innpå fjellet mellom Puerto Rico og Agüeguín har medlemmer i Den Norske Klubb gjennom mange år opparbeidet, plantet og steller en flott palmelund, som har fått navnet Den Norske Plassen (Plaza Noruega). Vi møtte en av dem som legger ned mye dugnadsarbeide her, Trondheimsmannen Hans Jørgen Rian. Han har markert seg bl.a. ved at han for noen år siden ryddet og merket en spesiell sti fra Puerto Rico til Det Norske Helsecenter i Valle Marina. Det er et lite stykke Norge på Gran Canaria. Et sted i trygge og trivelige omgivelser og med norsk-talende betjening, men likevel eksotisk og spennende. Kanskje noe for livsglade Momentumer??? Vårt lille besøk ga et så positivt inntrykk at en godt kunne tenke seg et opphold.

Canarisk helsesportslig hilsen Bøye

Trøndernytt

Under ledelse av Momentums ivrige Likemanns-kontakt Elsa Sofie Solberg i Trøndelag er det full aktivitet på alle fronter til glede for regionens protesebrukere. Elsa har telefon 74 09 97 76 / 99 51 41 12

Foto: Elsa Sofie Solberg

Skreddersydd Til Brukerens Behov

Ny Low-Profile Pathfinder™

Den prisbelønte Pathfinder foten er nå tilgjengelig i lavere bygghøyde, slik at flere brukere kan få erfare dens avanserte funksjon.

Low-Profile Pathfinder tilbyr den samme dynamiske responsen og spenst som den originale Pathfinder foten. Dens evne til energi-lagring reduserer tretthet i løpet av dagen og bidrar til at brukeren føler økt komfort an kan være mer aktiv.

Spesifikasjon:

- 3cm kortere enn den originale Pathfinder foten, hvilket tillater brukere som har 20cm høyde eller mer i tilgjengelig plass til protesefot

Passer for brukere som veier inntil 159 kg

Maksimal komfort for lårprotesebrukere

Den nye Alpha® AK lineren er ikke bare enda en versjon av en liner for leggprotesebrukere, men er basert på et helt nytt konsept utviklet spesielt for lårprotesebrukere. Den bruker den samme thermoplastiske geléen som de andre Alpha produktene og har betydelige fordeler:

- Spesialutviklet geléutforming for økt komfort som gjør det overflødig å bygge inn myke puter i hylsen
- Spesialutviklet materiale for lår som gir fleksibilitet og gjør det lettere å få lineren av og på
- Mulighet til å varme opp lineren slik at den formes helt etter individuelle mål
- Tilgjengelig i flere størrelser/modeller spesielt utformet for lårprotesebrukere

I samarbeid med
Ohio Willow Wood

Ortho Europe AB, Rubanksgatan 9, 741 71 Knivsta, Sverige
Tel: +46 (0)18 34 92 91 Fax: +46 (0)18 34 92 90
Email: helge.orthoeurope@telia.com www.ortho-europe.com

3C100 C-LEG mikroprosessorstyrt kneledd

C-LEG® representerer makedets første og eneste mikroprosessorstyrte hydrauliske kneledd med sving- og ståfasekontroll.

Med C-LEG kan amputerte endelig gå dynamisk og behagelig med variert hastighet uten å tenke på hvordan de går!

Takket være den hydrauliske ståfase-kontrollen, kan gange i utforbakke enkelt avikles, likeså trapper og på ujevnt underlag. Dette kneleddet har en innebygd sensortechnik som leser av og tilpasser kneleddets egenskaper til brukerens

... ny utførelse 3C105 med gjenget topp

bevegelsesmønster.

3C100 er anbefalt for en bred brukergruppe av benamputerte. Den kan brukes av meget aktive brukere, og av de som trenger mer ståfase sikkerhet.

Den finns med pyramide kobling til modulsystemet og nå også med gjenget topp for direkte hylse-lamineringer (i 4R43-adapter)

til lange TF-stumper og knedisarti-kulerte. C-LEG anbefales ifølge Otto Bock Klassifiseringssystem for låramputerte med kroppsvekt opp til 125kg. Mellom eller høy aktivitetsnivå.

Otto Bock

HEALTH CARE

Otto Bock Scandinavia AB • Per Bjergsrud
Tel 22 74 05 10 • Mobile 90 98 29 92
Fax 22 74 06 05 • e-mail: bjergsrud@ottobock.se

... nå for brukervekt
opp til 125kg

KROPPSVEKT	<125 kg			
	<100 kg			
	< 75 kg			
		lav	mellom	høy
		AKTIVITETSNIVÅ		

Ta kontakt med din Ortopediingeniør!

QUALITY FOR LIFE

POLIKLINIKK

Spesialister i
Ortopedisk kirurgi
tar imot pasienter
på instituttet
hver uke.

Tilbudet omfatter polikliniske
undersøkelser med
diagnostisering og
nødvendig oppfølging.

Ortopedisk Service

Servicen omfatter vurdering, måltaging,
tilpassing og kontroll av ortopediske hjelpe-
midler som fotsenger, løpsinnlegg, såler,
sko, proteser, støtteskiner, korsetter mm.
Timebestilling: Tlf 32 83 04 15

Drammen
Ortopediske
Institutt a.s

OFF. GODKJENT — MEDLEM AV NOF

Vinjesgt. 10, 3018 Drammen
Tlf: 32 83 04 15 - 32 83 82 35

Atterås
Ortopediteknikk as
Ortopediteknisk Institutt

**Atterås Ortopediteknikk AS
gir honnør til Momentum**

- for uttrettelig arbeid
- for bedring av livskvalitet
- for arm- og benamputerte.

Adresse: Fjøsangervn. 215, 5073 Bergen
Tlf.: 55 27 11 00, Faks.: 55 27 10 99
Internett: www.atteraas.no Epost: post@atteraas.no

"STERKE PRESTASJONER GIR OSS NY KUNNSKAP"

Runar Steinstad - toppidrettsutøver

**Senter for
protese-
tilpassing
i Vestfold**

teknomed as
ortopediteknisk senter

Lingelemveien 65, 3225 Sandefjord
Tlf: 33451875 • Fax: 33451878
E-mail: info@teknomed.no
www.teknomed.no

OCH
OCH ortopedi AS
www.och.no

Oslo
23 28 82 00

Fredrikstad
69 30 17 70

Lillehammer
61 24 73 30

Porsgrunn
35 56 15 50

Ålesund
70 10 06 70

Beinløs men ikke ra

Nils-Odd Tønnevold er et levende bevis på at livet i stor grad blir hva man gjør det til. Det handler ofte om hvilke briller man ser verden gjennom. Om å gripe dagen og mulighetene som byr seg.

AV: VIDAR ALFARNES

Året er 1987. Nils-Odd Tønnevold stiger ut av en taxi i smale Cockburn Street i Edinburgh. Den 23 år gamle økonomistudenten har ikke en sjanse til å komme unna bilen som suser mot ham. To sekunder etterpå ligger han tilbake med to sønderknuste bein. Blodet fosser, smertene er uutholdelige.

- Heldigvis kom helsepersonell raskt til stedet. De var i tillegg svært dyktige. Det reddet livet mitt. Venstre ben ble umiddelbart amputert over kneet. Det andre prøvde de å redde, men etter ti operasjoner måtte også det høyre vekk, like under kneet. Det var et slag der og da. I seks måneder lå jeg på sykehuset i Skottland. Foreldrene mine ville ha meg hjem til Norge, men jeg ville gjøre meg ferdig med studiene på Heriot-Watt University. Lenge før jeg kom ut fra sykehuset begynte jeg å lese pensum, og fikk også avlagt en del prøver og eksamener fra sykesengen. For meg var det veldig viktig å holde tritt med de andre i klassen. Ikke minst fordi vi var en sammensveiset og fin gjeng. Men også fordi jeg så fremover, og hadde ikke lyst til å starte eventuelle jobbintervjuer med å fortelle hvorfor jeg hadde brukt ett år ekstra. Da var det bedre å fortelle at jeg fullførte på normert tid, til tross for seks måneders avbrekk på sykehus, forklarer Nils-Odd, som lærte seg raskt å

gå med sine kunstige ben uten krykke eller stokk.

Mulighetene

En ungdom midt i sine beste år. Langt borte fra familien i Norge. Med to bein mindre enn da han drog ut. Det er ikke vanskelig å forestille seg at dette ville vært tøft for selv den sterkeste.

- Optimisme er viktig. Realisme også. Mannen som kjørte meg ned var til dels kraftig påvirket av alkohol, men jeg har ikke båret nag og hat til ham i ettertid. Hva skulle det tjene til? Familien min har i generasjoner drevet med skipsfart. Jeg har alltid båret med meg en positiv barnetro. Vi er alle som et skip på havet. Der havet symboliserer selve livet. Alle kan seile i godt vær. Men blåser det opp til orkan, er det en fordel å ha god ballast. Det synes jeg at jeg har fått med meg. Og har jeg hatt en utrolig støtte av partneren min Ola og familien.

Det gode eksempel

Da Nils-Odd lå på sykehuset i Edinburgh dukket det en dag opp en kar ved navn David Murry. Liksom den unge studenten i senga, hadde også han amputert begge beina. Men han hadde like fullt klart seg svært bra i livet. Mannen som stod ved sengekanten er i dag eier og styreformann i fotballklubben Glasgow Rangers.

- Det gjorde inntrykk å få møte denne mannen. Da jeg senere kom hjem til Grimstad på ferie, kom det mye blomster og lykkeønskninger. Men en spesiell blomsterbukett skilte seg ut. Det var den jeg fikk av en helt ukjent eldre kar. Han kom gående til huset vårt. På to proteser og strålte som en sol, sier Nils-Odd.

Ja til Momentum

Da Nils-Odd ble forespurt om å være styreleder for seks år siden, var det liten tvil.

- Oppmuntringen jeg selv opplevde

gjennom de to som selv hadde amputert begge beina og stilte opp for meg, gjorde at jeg følte et ansvar for å gjøre det samme for andre. I løpet av disse seks årene har jeg fått oppleve mange fine øyeblikk som gjør det vel verdt innsatsen. Utstillingen vår, "Livsglede", tar på mange måter opp i seg alt det vi står for. Om å se hele mennesket. Om å ha humor. Og ikke minst viser "Livsglede" på en treffende måte hvor viktig optimisme og pågangsmot er. Ved å se helheten, blir det balanse. Det har vært avgjørende for oss å møte helsepersonell og fagekspertise med en positiv innstilling. I stedet for å sutre og klage prøver vi å innta en ydmyk holdning til problemstillinger som vi tror kan gjøre hverdagen bedre for protesebrukere. Ja, vi prøver rett og slett å inspirere hjelperne våre til å bli enda litt flinkere. Og jeg føler at arbeidet bærer frukt

- En stolt jeger med sitt bytte etter en lang dags jakt i det skotske høylandet. For Nils-Odd dreier hjortejakten seg om spenning, naturopplevelser og kameratskap.

ådløs

- Eksempels makt er av avgjørende betydning for folk som får livet snudd litt oppned. Selv har jeg fått møte personer som har vist at det er mulig å skape seg et rikt liv på en plattform av proteser. Og de må gjerne være røde, smiler Nils-Odd Tønnevold. Han malte nemlig sine til jul.

Foto: VIDAR ALFARNES

på en måte som alle har glede av, både amputasjonskirurgen, ortopediingeniøren, fysio- og ergoterapeuten, sykepleieren og oss brukere og våre pårørende. Vi får mange positive tilbakemeldinger og stadig nye medlemmer, forteller styrelederen, så det sier jo sitt.

Formuesrådgiver

Det ligger skipsdekk på gulvet i inngangspartiet hjemme hos Nils-Odd og partneren Ola. Og det er en ulastelig antrukket Tønnevold som tar imot. På veggene henger staselige skuter og forteller sitt tydelige språk om familiens historie.

- Vi er tre stykker som driver et uavhengig, partnereid selskap innen formuesrådgivning. Vi gir råd til formuende personer og familier relatert til investeringer, arv og skatteplanlegging basert på den enkeltes behov, og hjelper dem å sikre sine verdier.

Bil og jakt

Selv etter at Nils-Odd hadde fullført sine fire år som student i Edinburgh, tok han en Mastergrad i Glasgow og jobbet siden flere år i Skottland innen strategisk og finansiell rådgivning. Den dag i dag har han svært god kontakt med studievenner og forretningsforbindelser i sekkepipelandet.

- En gang i året reiser jeg på hjortejakt i Skottland. Vi er en fast gjeng som møtes og det er definitivt et av årets store høydepunkter. Visst er det et blodslit og jeg blir både sår og støl i lang tid etterpå. Men det er det verdt, smiler Tønnevold. Smiler gjør han også når han tenker på bilkjøring og brummende motorer.

- Jeg har alltid likt å kjøre bil og er lettere bilgal. Når jeg sitter bak rattet er jeg på like fot med alle andre jeg møter langs veiene. Det er helt supert!

- Vi er alle som et skip på havet. Der havet symboliserer selve livet. Alle kan seile i godt vær. Men blåser det opp til storm er det en fordel å ha god ballast, sier Nils-Odd Tønnevold, som er oppvokst i en shipping-familie i Grimstad.

Thomas
Budenberg

Jari
Byström

Eva
Budenberg

Kurt
Soini

Frantz Robert
Konradsen

Arnt Eirik
Edvartsen

Torgeir
Pettersen

Arnt Johan
Nordgård
Harstad

Sigurd Skårer
Hamar
Ortopediske as

Nytt ortopedisk verksted i nord

Vi produserer, reparerer og leverer:

- Proteser
- Såler/fotsenger
- Ortoser
- Sko/spesialsko
- Korsetter/Brøkkband
- Oppbygninger
- Varmeortoser
- Fysioterapi
- Løplab./ganganalyse

Vi har samarbeid med:

- Hamar Ortopediske AS på levering av ortopediske spesialsydd sko.
- Spesialist i Ortopedisk kirurgi

Vi har refusjonsavtale med Rikstrygdeverket.

Ønsker du informasjon, time for tilpassing eller konsultasjon hos ortopedlege, ta kontakt!

Hovedkontor:

Alkeveien 14, 9015 Tromsø
Tlf. 77 60 00 22
Faks 77 60 00 23

Avdeling Harstad:

Storåkeren 9, 9411 Harstad
Tlf. 77 00 57 00
Faks 77 00 57 01

www.aktivortopedi.no • E-post: post@aktivortopedi.no

Vi ønsker alle leserne av Livsglede velkommen til vårt nyoppstartede verksted i Bodø!

På vårt nyoppstartede verksted i Bodø hjelper vi deg gjerne og gir deg god service.

Hilsen oss på NOV - Tor Henning Wiik, Kåre Martin Hagen, Merete Mortensen, Tron Luneborg og Morten Wilmann

Besøksadresse: Gidsken Jakobsens vei 32, 8008 Bodø, Tlf.: 75 50 74 20, Fax: 75 50 74 21, post@nov.as, www.nov.as

Vestlandets ledende ortopediske verksted.

Alt innen ortopediske hjelpemidler.

Telefon: 55206460 Adresse: Møllendalsveien 8, 5009 Bergen Internett: www.drevelin.no

utfordringer er til for å overvinnes!

Besøksadresse: Vikaveien 17 • Postboks 10, 2312 Ottestad
Tlf.: 62 57 44 • Faks: 62 57 44 45 • E-post: nto@ortonor.no • www.ortonor.no

Står stødig på flere bein

De strekker seg langt for at folk skal slippe å amputere. Når amputasjon ikke er til å unngå, gjør de sitt beste for å gi pasientene god oppfølging. Momentum har besøkt Ortopediteknikk i Oslo.

TEKST OG FOTO: VIDAR ALFARNES

Med nær 90 ansatte over hele landet, er selskapet definitivt en av tungvektene i miljøet. Ingen jobb er for stor, ingen for liten. Vi møtte gjengen på hovedbølet på Ryen i Oslo. Her henter 40 personer ut lønnen sin og aktivitetsnivået er skyhøyt.

- Det er vel ikke til å underslå at vi har vokst oss ut av eksisterende lokaler. Vi låner allerede litt plass hos naboene. Men nå er det ikke lenge til utvidingsplanene blir realisert, smiler avdelingsleder Tor Langbråten, og viser stolt frem tegningene som henger på kontorveggen til daglig leder Bjørn Sværen.

- Dette skal bli veldig bra både for oss som arbeider her, og ikke minst for pasientene våre.

Flis i foten

- Jeg holdt på med å rive et hus, da trappa som jeg stod i sklei vekk under meg. Landet hardt og brutalt på gulvet. Det skjedde 16. mai i fjor. Legene trodde at jeg hadde skadet achillesen, og det ble gjort klar til operasjon. I mellomtiden kom en flis til syne, og jeg fikk et veldig stygt sår på foten. Etter hvert ble det så ille at både doktorer, kirurger og ortopeder ville

Fornøyd ortosebruker Olav Bergemoen med sin nye ortose

Avdelingsleder Tor Langbråten representerer landets største ortopeditekniske bedrift

amputere. Kona som har jobbet på Sophies Minde mente også at amputasjon var det beste. Men jeg ville beholde foten, og nå har ortopediingeniør Hans Göthberg laget ortose til meg, noe jeg er svært takknemlig for, sier den pensjonerte lastebilsjåføren Olav Bergemoen. Han har hatt diabetes type II i 13 år.

Diabetes vanlig

50 prosent av alle amputasjoner skjer hos diabetikere. Og 70 prosent av disse igjen starter med et fotsår. Mange amputasjoner kunne nok ha vært unngått. Ikke minst ved bruk av skikkelig skotøy. De med nevropati har nedsatt førlighet i beina, og da kan man få store sår uten at man merker noe til det. Et av våre spesialfelt er ortoser til denne pasientgruppen, der vi har oppnådd svært gode resultater. Mange av disse pasientene har på denne måten unngått amputasjon. Selvsagt skjer det rett som det er at man på et senere tidspunkt likevel må amputere, men da har man iallfall vært i stand til å gå for egen maskin helt fram til det alvorlige inngrepet, forklarer Göthberg.

Alt er mulig

Den virkelige suksesshistorien skriver seg tilbake til 1998.

- Vi fikk inn en kar litt over 30 som skulle amputere begge beina neste dag. Sammen med ortopedioverlege Øyvind Gallefoss ble vi i stedet enige om å lage ett sett med ortoser. Mannen våknet dagen etter og regnet nok med at han var to bein fattigere. Overraskelsen var stor når så ikke var tilfelle. I dag går mannen igjen i vanlige sko. Han er selvstendig næringsdrivende, og har bygget seg hytte i Trysil, sier svensken bak de mange vellykkede ortosene.

*Protesebruker Martin Thomassen får tilpasset sin orto-
protese av ort.ing Roger Gsell mens ort.tek. Atle Karlsen
bivåner det hele med kritisk blikk*

Vi konsentrerer oss om beindysmeli. Det er ikke mange tilfeller i året, men dem det gjelder trenger selvsagt all den profesjonelle hjelp de kan få. Vi har satt sammen et tverrfaglig team bestående av ortoped, fysioterapeut, ergoterapeut, ortopediingeniør Roger Gsell og ortopeditekniker Atle Karlsen forteller avd.leder Tor Langbråten.

Lite er verst

Etter mange års erfaring med personer som mangler ett eller annet i forhold til det vi alle regner som originalutgaven, slutter ikke de ansatte hos Ortopediteknikk å bli overrasket over hvem det er som har mest problemer med å innfinne seg med sin nye hverdag.

- De med størst problemer er ofte foreldre til barn, med minst skade. En finger, eller kanskje bare et fingerledd, en tå eller noe annet mer eller mindre uvesentlig. Da skal alt gjøres for å skjule "skavanken". Det virker som om tankegangen er at dette er så nær perfekt, at det derfor blir nesten uutholdelig for mor og far. Hvor gikk det galt? Hva mer kunne vi ha gjort? Begge typiske spørsmål. I tilfeller som Martins hører vi knapt en lyd. Unektelig litt merkelig, mener de mange dyktige hjernene og hendene hos Ortopediteknikk.

Ortopediteknikk har avdelinger mange steder i Norge. For mer informasjon kontakt hovedkontoret i Oslo på tlf 23 03 56 00 eller besøk deres internett-sider www.ortopediteknikk.no

Det viktigste er at avstøpningen er hundre prosent korrekt, at den innvendige sålen er optimal, og at pasienten får fordelt trykket over en så stor flate som mulig.

Dysmeli

- Dette er den ellefte "foten" jeg har hatt siden jeg ble født. Alle de andre ligger på loftet, smiler Martin Thomassen fra Selfors, like utenfor Mo i Rana. I dag er han og mamma på Oslo-tur. Den kvikke 11-åringen fester protesen som den mest naturlige sak i verden. Balansen er upåklagelig. Det samme er humøret.

Dysmeli, eller medfødte deformiteter på skjelettet, er et felt det også satses friskt på fra Ortopediteknikks side.

*Ort.ing. Kjersti Greff viser stolt fram en klumpfot-
ortose type Vikhagen*

Genesis II en naturlig måte å gå på!

Beveger du deg i ulent terreng? Gjør du det så er GENESIS II noe for deg. GENESIS II er en multifunksjonell fot med tilnærmet samme bevegelsesmuligheter som din opprinnelige fot hadde.

Den unike buformede foten er energisparende og det resulterer i en fjærlignende reaksjon når tåen forlater underlaget. Frasparket ligner på det din opprinnelige fot hadde. Det som skjer er at den oppsparte energien som skapes når du spaserer blir tilbakeført når foten forlater bakken. Det føles helt naturlig.

Genesis II avanserte multi-axiale ankel gir deg som bruker den en naturlig kontrollert axial rotasjon og defleksjon. Alle disse mulighetene til bevegelse gir en naturlig holdning, gange og mulighet til å drive med alle slags aktiviteter uten å tenke på det ujevne terrenget.

Genesis II blir levert til alle aktivitetsnivå og alle vektclasser.

Tekniske spesifikasjoner

- Høyde 13 cm til pyramidisk topp
- Helhøyder opp til 5,5 cm
- Størrelse 21-26 dame
- Størrelse 21-30 menn
- Leveres i alle aktivitetsnivå
- Brukervekt opp til 115 kg

Støtdemperoversikt

farge
gul
grønn
rød
blå
klar
orange
sort

motstand
hard
fast
med. fast
medium
med. myk
myk
ekstra myk

støtdemper
fremme
fremme
fremme/bak
bak
bak
bak
bak

TA KONTAKT FOR Å FÅ TILSENDT GRATIS DEMOVIDEO

Momentum

kontaktpersoner i dine hjemtrakter

Brukere, pårørende eller fagpersonell - ta gjerne kontakt med likemannskontakten i ditt distrikt.

Oslo & Akershus

Trond Eirik Ege (Gjerdrum)
Tlf. 63 99 14 92

Troms & Finnmark

Wilmar Hanssen (Harstad)
Tlf. 77 07 18 75

Buskerud

Helge Borgevad
(Sylling)
Tlf. 90 16 26 81

Østfold

Arne Fredriksen
(Moss)
Tlf. 69 27 51 39

Sogn & Fjordane

Gunnar Skahjem
(Aurland)
Tlf. 91 37 49 94

Oddny Vaage (Måløy)
Tlf. 57 85 44 35

Hedmark

Rune Søstuen
(Elverum)
Tlf. 62 42 53 58

Vest-Agder

Bøye Prestegaard
(Flekkefjord)
Tlf. 38 32 01 63

Nordland

Per Meby (Bodø)
Tlf. 75 58 01 35
Jan Henry Søberg
(Stokmarknes)
Tlf. 76 15 17 14
Gunnar Bakke
(Ballangen)
Tlf. 76 92 86 50

Oppland

Tor Dalsheim
(Skåbu)
Tlf. 61 29 56 29

Rogaland

Olav Stornes
(Hauge i Dalane)
Tlf. 51 47 73 41

Telemark

Øystein Serkland
(Siljan)
Tlf. 35 94 12 84

Vestfold

Paul Hagen
(Sandefjord)
Tlf. 33 46 14 85

Hordaland

Kjell Mjåtvedt
(Frekhaug)
Tlf. 56 17 80 12

S.Trøndelag & N.Trøndelag

Elsa Sofie Solberg (Skogn)
Tlf. 74 09 97 76

BUSKERUD TEKNISK ORTOPEDI AS

Vennlighet

Innsikt

Erfaring

Vinkelveien 2 • Postboks 3568, 3007 Drammen
Telefon 32 80 93 93 • Fax 32 80 93 94

På samme adresse finner du Ortopediklinikken AS med spesialister i generell og ortopedisk kirurgi

Vi spesialtilpasser:

- Protoser
- Ortoser
- Korsetter
- Fotsenger
- Ortopediske sko
- Såler
- Løpsinnlegg

**NORD-NORGES
ORTOPEDISKE VERKSTED AS**

*Individuelt tilpassede
hjelpemidler:*

- protoser - sko
- ortoser - såler
- korsetter

(NNOV), mellomveien 23, 9007 Tromsø, Tel 776 00 810, Faks 776 00 830

Poliklinikk med ortopediske legespesialister

Ditt behov - vår utfordring

Les mer om vår virksomhet på
www.tov.no

SERVICE MED ORTOPEDISKE OG TEKNISKE HJELPEMIDLER

Produkter

- Ben- og armprotoser
- Ben- og armortoser; støtteskiner
- Korsetter
- Ortopediske spesialsko
- Innleggsåler og fotsenger
- Varmehjelpemidler for kuldeintoleranse
- Kompresjonshjelpemidler for brannskadet hud
- Sitteskall

Tjenester

- Vurdering av behov
- Måltaking og avstøpning
- Produksjon
- Trening og opplæring
- Justeringer og reparasjoner
- Etterkontroll og oppfølging
- Forskning og utvikling

Et godt liv forlenger latteren

Meld deg inn i Momentum

Hvem er du? Du er en av oss. Vi er akkurat som alle andre. Vi er unge og gamle, kvinner og menn. Vi er opptatt av hverdagslige sysler, fritidsaktiviteter, jobb, bolig, bil, reiser, kjæresten, familie og venner. Det eneste vi egentlig har til felles, er at vi har amputert eller er født uten arm eller bein. Dette bringer oss til gjengjeld tett sammen. Vi har det gøy og du er hjertelig velkommen inn i fellesskapet.

Hva kan du bli med på?

Vi ønsker å bidra til livsglede gjennom informasjon, muntrasjon og inspirasjon. Du kan delta på møter og seminarer hvor aktuelle temaer tas opp og hvor vi alle blir kjent med hverandre. Du får medlemsbladet fire ganger i året med siste nytt på protesefronten og reportasjer fra alle arrangementene våre. I tillegg har vi et stort nettverk av protesebrukere som har bearbeidet sin situasjon, og som gjerne stiller opp for andre. Dette kaller vi likemannsarbeid.

Åpent for alle

Hvis du er i nær familie eller venn til en amputert, kan du ha stor glede av et medlemsskap. Du får se at andre har lagt historien bak seg og du kan bygge opp et sosialt nettverk.

Du som arbeider med rehabilitering kan også ha glede av et medlemsskap. I Momentum møter du et inspirerende interesseforum bestående av helsepersonell, protesebrukere m.v. Alle ortopediske verksteder, sykehus, opptreningsentre og leverandører er også velkomne som medlemmer for å fremme saker av felles interesse.

Om Momentum

Vi er en interesseforening for arm- og benprotesebukere, pårørende og alle som er interessert i rehabilitering. Momentum ble etablert i 1996 og har over 500 medlemmer. Styret består til enhver tid av personer hvor minimum 2/3 selv er protesebrukere.

Foruten likemannsarbeid, ivrer vi for at protesebrukere skal få en best mulig hverdag. Vi arbeider bl.a. for optimal amputasjonskirurgi - og rehabilitering, ortopedisk service og smertebehandling. Momentum er tilsluttet FFO.

Innmelding

Fyll ut og send inn. Porto er betalt!
Eller meld deg inn på www.momentum.nu
Du kan også benytte faks nr 22 44 33 19.

Ja! Jeg/vi ønsker å bli medlem i Momentum!

Kryss av:

- ☐ Hovedmedlem, kr 200
☐ Støttemedlem, kr 100
☐ Bedriftsmedlem, kr 500

Prisene gjelder for 2003.

Navn

Adresse

Postnr./Sted

Telefon

Se www.momentum.nu hvis du ønsker mer informasjon før du melder deg inn, eller kontakt Anita Baastad på tlf. 67 14 79 42 eller Nils-Odd Tønnevd på tlf. 22 44 87 97.

Kan sendes
ufrankert i
Norge.
Momentum
betaler
porto.

SVARSENDING
Avtale nr 140116/21

Momentum
Skøyen Bedriftssenter
0212 Oslo

ELATION™

- en ny Flex-Foot fra Øssur som kombinerer en justerbar ankel med en energilagrende fot.

Som bruker vil du ha mulighet for å bruke ulike modeller sko, uten problemer p.g.a. hælhøyden. Den stillbare ankelen på Elation tilgodeser dette behov. Med hjelp av et enkelt knappetrykk kan ankelen tilpasses for 0 - 5 cm hælhøyde.

I tillegg til regulerbar hælhøyde har Elation også Flex-Foot's godt utprøvde kullfiberteknikk for en effektiv energilagring og energiretur.

Elation – en protesefot for alle.

*Kontakt din ortopediingeniør eller
Terje Eintveit, Øssur Nordic,
tlf. 2261 5770, mob.tlf. 9136 4283,
e-post teintveit@ossur.com.*

ELATION™

FLEX/FOOT®

Øssur Nordic
tel +46 18 18 22 00
fax +46 18 18 22 18
e-mail info@ossur.com
internet www.ossur.com

Life Without Limitations